

HORDALAND STATSADVOKATEMBETER

Justisdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres ref. : 201105936

vår ref.:201200363 ESN/etj

7. februar 2012

HØRINGSUTTALELSE - NOU 2011:13 – NÅR SANT SKAL SKRIVES

Hovedspørsmålet i utredningen er hvorvidt en skal beholde lagretteordning i norsk straffeprosess eller ikke. Statsadvokatene i Hordaland slutter seg til den del av utvalget som går inn for å avvikle dagens ordning med lagrette i særlig alvorlige ankesaker slik at alle fullstendige anker og alle straffutmålingsanker behandles i meddomsrett med 2 lagdommere. Antall meddommere bør være 5 i fullstendige anker og 3 i straffutmålingsanker. Alle øvrige saker behandles med 3 fagdommere.

En kan i det vesentlige tiltre den begrunnelse som fremsettes av utvalgsmedlemmene Hennem, Sveier Nielsen, Nordén, Røkke og Strandbakken for at alle straffesaker i ting- og lagmannsrett bør avgjøres i meddomsrett med en begrunnet dom. En vil særlig få fremheve det paradoksale ved at behandlingsformen forandres pga. sakens strafferamme. Det gir som påpekt i utredningens pkt. 10.3.1.4 noen svært tilfeldige utslag. Etersom kravet til begrunnelse er kommet mer inn også for saker avgjort av lagrette, blir det utilstrekkelige ved lagrettebehandling tydelig. En avgjørelse i domstolen bør begrunnes av dem som treffer avgjørelsen og blant dem bør det være personer med strafferettslig erfaring for å kunne føre begrunnelsen i penn på en slik måte at den blir tilstrekkelig presis i alle henseender. At fagdommere i ettertid skal formulere eller bistå til å formulere det lagrettemedlemmer har kommet frem til tidligere, synes ikke tilstrekkelig betryggende. Likeledes bør fagdommers veiledning i forståelsen av loven og dens begreper skje under prosessen mot avklaring av skyldsspørsmålet for å kvalitetssikre tenkningen og påse at de riktige hensyn tas.

Allerede avgjøres langt de fleste straffesaker i Norge i meddomsrett. At et fåtall saker løftes ut av den sedvanlige ordning og skal avgjøres på en helt annen prosessuell måte utelukkende på bakgrunn av strafferammen, er, som fremhevet i utredningen, ikke direkte logisk. Det ligger ved vår prosessordning en underliggende mistro til lagrettesystemet allerede i ordningen som fremgår av strpl. § 376a første ledd annet pkt. Kvalitetssikringen dersom lagrettens kjennelse i en alvorlig straffesak settes til side vil være at den behandles i meddomsrett neste gang. Følgelig tilsier dagens system at hoveddelen av sakene behandles i meddomsrett og de sakene der lagrettens svar ikke blir lagt til grunn for den videre behandling, avgjøres ved meddomsrett. Den domstolssammensetning som en altså finner mest pålitelig – meddomsretten – bør være den løsning en velger for det videre arbeid i alle straffesaker. En finner i denne sammenheng grunn til å fremheve at flertallet i det forrige utvalget som utredet juryordningen kom til samme resultat, jfr NOU 1992 : 28, særlig s. 99 flg.

Statsadvokatene i Hordaland mener således at en meddomsrettsordning der meddommerne er i betydelig flertall i forhold til fagdommerne, vil gi skape mer tillit til systemet og bedre reell begrunnelse av dommene enn et fortsatt lagrettesystem. Det kan ikke sees noen påviselig kvalitetsbegrunnet årsak til å beholde lagrette-systemet for et fåtall saker.

For sammensetningens del tiltres altså forslaget om 3 meddommere og 2 juridiske dommere ved straffutmåling og 5 meddommere og 2 juridiske dommere i fullstendig ankebehandling uavhengig av strafferammen.

Utredningen reiser også spørsmål om en bør benytte lyd-/ og billedopptak fra vitneforklaringer i første instans under ankeforhandling. Dagens tekniske muligheter gir åpning for å sikre bevisførselen i første instans på en helt annen og mer nøyaktig måte enn tidligere. Dette får betydning i flere henseende. Det kan være mulig å redusere den umiddelbare bevisførsel i ankeinstansen og det er mulig å fremkalle eksakt forklaringer fra første instans dersom det skulle oppstå motstrid med forklaringen i ankeinstansen. Bestemmelsen i strpl. § 331 fjerde ledd tar for så vidt ikke opp i seg de muligheter som teknikken nå har åpnet for hva angår det sistnevnte. Selv om en ankeforhandling over skyldspørsmålet for en henvist post skal skje ved ny behandling, bør de uttalelser og bevis som er fremlagt i første instans ikke kunne "nulles ut". Erfaring tilsier at for mange sakers vedkommende vil de tiltalte i annen instans lansere nytt faktum og distansere seg fra deler av eller hele sin egen forklaring i første instans. Det element av "prøverettsak" som nå ligger i tingrettens behandling av alvorlige straffesaker vil kunne avdempes betydelig der informasjonen fra første instans er sikret på lyd-/ og billedopptak dersom denne også gjøres prosessuelt tilgjengelig under eksaminasjonen i lagmannsretten uten at en må gjennomføre krevende protokollasjoner til rettsboken i tingretten. Taktiske tilpasninger basert på erfaring fra første instans blir da vanskeligere.

I mange saker er det svært belastende for fornærmede å forklare seg. Pågående eksaminasjon og gjenopplevelse av traumatiske situasjoner gjør ofte opplevelsen av å vitne negativ. Med en slik erfaring fra tingretten, oppstår ofte vegring for å vitne i annen instans. I tillegg svekkes rimeligvis hukommelsen over tid og sikkerheten på egne observasjoner avtar. Et vitne, fornærmet eller ikke, "blekner" gjerne i lagmannsretten. Sakens fulle opplysning er således best tjent med at en tar vare på den tidsnærmeste forklaring og lar den danne utgangspunktet for ankeforhandlingen. I en rekke ankesaker og for en rekke vitners vedkommende, har da ikke sakens parter behov for å stille nye spørsmål. Det vil være kostnadsbesparende, hensynsfullt overfor vitner og effektivt for prosessen å kunne legge tingrettsforklaringen til grunn. Tiltalte må få anledning til å stille ytterligere spørsmål dersom det er behov for det. Det må imidlertid ikke glemmes at tiltalte allerede har benyttet sin rett til eksaminasjon i tingretten og at med dette forevige bør det i lagmannsretten ikke være behov for annet enn tillegg.

En ser av utredningen at man i Sverige benytter denne ordningen, men ikke har oppnådd effektivitetsgevinster av dette. I denne sammenheng må bemerkes at svenske strafferettsaker allerede er betydelig mer komprimert enn norske er. En viss grad av effektivitet i forhold til en ordinær norsk ankeforhandling bør det være grunn til å forvente om en tar i bruk lyd-/ og billedopptak fra første instansbehandlingen. En gjennomgang av lyd-/ og billedopptak fra første instans kan klargjøre supplerende spørsmål til vitner i forkant dersom noe fremstår uklart eller uvisst. En kan ikke se at tiltaltes rettssikkerhet svekkes så lenge denne muligheten holdes åpen som et supplement til lyd-/ og billedopptakene. Supplerende spørsmålsstillinger bør også kunne være tilstrekkelig for en eventuell ny forsvarer eller aktor for lagmannsretten.

Statsadvokaten i Hordaland går altså inn for meddomsrettsbehandling av alle ankesaker.

2 fagdommere og 3 meddommere ved straffutmåling.

2 fagdommere og 5 meddommere ved fullstendig anke.

Lyd- og billedopptak fra første instans behandling bør kunne benyttes under ankeforhandling både ved eksaminasjon av tiltalte og vitner og i forhold til vitner slik at eksaminasjon skjer som et supplement til det foreliggende materiale fra tingretten.

Eirik Stolt-Nielsen

Førstestatsadvokat

Gjenpart : Riksadvokaten